

כבוד הגנב וחירותו

קטנה' במדור המשפטי בעיתון, ואז נודע לכולם שמדובר כאן בגנב, ובאותה כתבה, האם מופיע רק שאותו חשוד הינו גנב או גם שתוך כדי שהוא גנב הוא גם נשא את השה על כתפו?

כבוד הבריות על פי התורה

האם אנחנו מבינים על מה מדובר? על איזו עדינות? - כשאדם עומד לדין רק על גנבה, אז את בית הדין לא מעניין בכלל האם היה זה שור או שה, כי השאלה העומדת לדין היא האם נגנב החפץ שנטען לגביו אם הוא נגנב, ואז לא משנה אם זה מכונת כביסה או שור. בית הדין מתחיל לברר את הפרטים הקטנים רק כאשר הגנבה נטבחה או נמכרה (כי אז יש חילוק דינים בין שור לשה) - והבירור הזה נכתב, יש פרוטוקול של הדיון, יש אנשים ששמעו את זה, עכשיו נודע לכל אם זה גנב שגנב שה או גנב שגנב שור, ואם הוא גנב שה אז מתברר כעת שהוא גם נתבזה ברגע שזה נודע לציבור, והציבור יודע שהוא גם נשא אותו על כתפו, 'הפרייאר' - וזה כבר ביזיון כפול!

ואו, זה 'כבוד הבריות' של התורה! לכבד אנשים מכובדים בכלל לא קשור למושג כבוד הבריות. "כבוד הבריות" הוא לכבד אדם שנברא בצלם אלוקים. כבוד הבריות לא חל רק על האדם שהולך לתומו, מסתדר בקהילה ועכשיו, נעבעך, הוא מעד כלכלית או שהוא חלה ל"ע - ואז זה דווקא די נחמד לכבד אותו. כבוד הבריות הוא איך לכבד את הכתבה הזו - האם אתה מוסיף את הנקודה הקטנטנה והמיותרת הזו? כי עכשיו הילד שלו, שייחשף לכתבה הזו יחשוב - 'אבא גם גנב וגם לקח על כתפיו בלילה?!...!'

כבוד החשוד בביצוע עברה חמורה

באחד מפסקי הדין המכוננים של אבי מורי ז"ל, הוא כתב את המילים הבאות -

השמירה על כבוד האדם ואיסור ביזויו חלו לא רק על האדם שהולך בתומו אלא גם על מי שמדובר הוא חשוד בביצוע עברה. כאשר דנים בתלמוד הירושלמי בחשד שפלוגי הרג את הנפש, ודי כדי לעצור את החשוד על לבירור משפטו, תמה על כך ר' יוסי - 'ותפסינן בר נש בשוקא ומבזין ליה?!' [ותפסים בן אדם ברחוב ומבזים אותו?], אלא עונה הירושלמי - 'רק כאשר יש מציאות של חשד לעברה חמורה כגון עברת רצה שעדיין מצויה סכנה לציבור אם החשוד יטייל בשוק, אז נדחק כבוד הבריות, אבל אחרת?!'

אין כבוד הבריות חל רק על מי שהולך בתומו אלא גם על מי שחושדין בו בשוק ואפילו באותה עברה חמורה.

כמה גדול הוא כבודן של בריות.

טבח או מכר

נושא 'כבוד הבריות' הוא נושא שאוהבים הרבה לדבר עליו, אבל מעבר לדיבורי נימוסין יש גם 'לפרוע את השיק' ולרדת איתו לאמת האמיתית בו ולא רק לדבר בו מן השפה ולחוץ.

איפה בקריאת 'שני' מופיע הנושא הזה? - בסוף פרק כ"א ובתחילת פרק כ"ב מופיעים דיני גניבה. הכלל הוא שגנב צריך לשלם תשלומי כפל בכל דבר שהוא -

משור עד חמור. כל דבר בכלל תשלומי כפל, בין שיש בו רוח חיים בין שאין בו רוח חיים (רש"י שמות כ"ב, ג')

לא משנה אם נגנב דומם או חי - תמיד ישלם הגנב כפל. יותר מכך - לא משנה אם נגנב שור או שה, יש לשלם כפל תמיד. יש רק מצב אחד בו משתנה ההלכה - אם נגנב שור או שה והגנב אף טבח או מכר אותו, הרי -

כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר או שֶׁה או שֶׁה וְטָבְחוֹ אוּ מְכָרוֹ חַמִּשָּׁה בְּקָר יִשְׁלַם תְּחִת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֶאֱן תְּחִת הַשֶּׁה (שמות, כ"א, ל"ז)

על זה אומר רש"י -

אמר ר' יוחנן בן זכאי, חס המקום על כבודן של בריות, שור שהולך ברגליו, ולא נתבזה בו הגנב לנושאו על כתפו, משלם חמשה, שה שנושאו על כתפו, משלם ארבעה, הואיל ונתבזה בו. (שם רש"י)

חס המקום על כבודן של הבריות

הנה לנו כבוד הבריות. ועוד איזה בריות - מדובר פה בכבודו של הגנב! איזה מסכן הוא, לקח את השה על כתפיו ונתבזה, ולכן משלם רק פי ארבעה ולא פי חמישה... אבל רגע, בואו נשים לב - אמרנו שהדין הזה חל רק אם הגנב טבח או מכר את הגנבה, ואם כן, דעת רבן יוחנן בו זכאי כלל לא מובנת - מה הקשר בין זה שאותו גנב נשא את הגנבה על כתפיו או לא, לבין ההחלטה אחר כך לטבוח או למכור אותה? הרי ההתבזות שלו לכאורה היתה כאשר הוא נשא את השה על כתפיו בעת הגנבה. ואם הוא לא טבח או מכר - הוא לא התבזה!?

את השאלה הזו שואל הרבי מליובאוויטש זיע"א בשיחה על הפרשה ומוסיף שאלה נוספת - התורה לכאורה חסה על כבודן של הבריות, כבוד הגנב. זה כלל יפה וחשוב שאנחנו למדים כאן. אבל אנחנו יודעים שההבדל בין גנב וגזלן הוא שגנבה נעשית בסתר וגזלה בכוח ובגלוי, ואם כן - הגנב כלל לא התבזה, כי אף אחד לא ראה אותו גונב! איזה ביזוי היה כאן כשהוא גנב בלילה, בסתר?

מבאר הרבי - אכן ההתבזות שעליה מדובר כאן איננה בשעת הגנבה עצמה, כי באמת בעת הגנבה אף אחד לא ראה אותו. אבל לאחר מכן, כשבאים העדים ומעידים על הגנבה בבית הדין, ואז דנים בבית הדין ואולי גם מתפרסמת איזו 'כתבה